

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ І НАЦІОНАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У КРАЇНАХ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

У статті систематизовано напрями діяльності канадських і американських асоціацій, які суттєво впливають на розвиток освіти дорослих. Виявлено, що «парасольковою» організацією в США є Американська асоціація освіти дорослих і неперервної освіти, а в Канаді – Канадська асоціація з досліджень освіти дорослих, які беруть активну участь у розробці законодавчого, організаційного, змістового забезпечення системи освіти дорослих; суттєвий вплив на розвиток освіти дорослих у США і Канаді мають міжнародні організації, зокрема ЮНЕСКО та Міжнародна рада з освіти дорослих, які визначають тенденції та пріоритети розвитку, слугують орієнтиром у розробці національних стратегій розвитку освіти дорослих.

Ключові слова: США, Канада, освіта дорослих, національні асоціації освіти дорослих, Міжнародна рада з освіти дорослих, ЮНЕСКО.

Постановка проблеми. Глобалізаційні та інтеграційні процеси, розбудова суспільства знань трансформували освіту дорослих у ключовий чинник суспільного розвитку, формування конкурентоспроможності фахівця і держави загалом і адаптації особистості до змін, які мають місце на початку ХХІ століття. Поняття «освіта впродовж життя» передбачає не тільки навчальну діяльність довжиною в життя, а й навчальну діяльність шириною в життя, що впливає на розгляд освіти дорослих як соціокультурного феномена, про що наголошується в документі міжнародної організації ЮНЕСКО.

Значний вплив на розвиток освіти дорослих здійснюють міжнародні та національні організації, діяльність яких націлена на творення законодавчого, економічного та соціального забезпечення функціонування формальної та неформальної освіти дорослих. Найбільшого розповсюдження національні асоціації набули в таких країнах, як США та Канада, що

обумовлено високим рівнем правового, економічного та соціального розвитку даних країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці Н. Бідюк, Н. Горук, І. Литовченко, О. Огієнко, О. Соколова досліджували різноманітні аспекти освіти дорослих у США. Розвиток освіти дорослих у Канаді аналізували Н. Борисова, І. Руснак та ін. З-поміж зарубіжних науковців проблеми освіти дорослих у США і Канаді розглядали Дж. Адамс, Р. Броккет, Е. Ліндеман, Г. Стаблфілд та ін. Проте вплив на розвиток освіти дорослих у країнах Північної Америки національних та міжнародних організацій досліджено недостатньо.

Мета статті – визначити вплив міжнародних та національних організацій на розвиток освіти дорослих у розвинених країнах Північної Америки.

Виклад основного матеріалу. Наші розвідки переконують, що суттєву роль у формуванні стратегії розвитку освіти дорослих у США і Канаді відіграють різноманітні неурядові організації, асоціації, фонди тощо. У цьому контексті важливою подією стало створення Ендрю Карнегі в 1911 році благодійного фонду – Корпорація Карнегі, який на початку 20-х років ХХ століття розпочав активну підтримку освіти дорослих, вважаючи освіту дорослих тим засобом поширення знань, який покликаний відновити у дорослій людині здатність приймати відповідальне рішення у своєму житті.

Вивчивши питання організації освіти дорослих, керівники фонду дійшли висновку, що, по-перше, у назвах організацій, які опікуються проблемами освіти дорослих, не використовується термін «освіта дорослих»; по-друге, кожна організація працює самостійно, відсутні структурні зв'язки між ними. Тому розпочинається робота з об'єднання різних організацій, проведення наукових досліджень, які в 1926 році увінчалися створенням Асоціації освіти дорослих США (Adult Education Association of the United States of America (AEA)) (Milana, Nesbit, 2015). Зазначимо, що саме ця асоціація відіграла визначальну роль у розвитку освіти дорослих у Сполучених Штатах Америки в першій половині ХХ століття. Вона стала центром об'єднання вчених, педагогів, громадськості, дорослих учнів. Резолюції

щорічних конференцій, які проводила асоціація, давали стратегічні орієнтири розвитку освіти дорослих. У журналі «Освіта дорослих», який друкувався асоціацією, висвітлювалися результати наукових досліджень, досвід педагогів-практиків.

Кількість дорослих, що навчалися і користувалися пропозиціями різних провайдерів (школи, організації, асоціації тощо), за підрахунками керівника Корпорації Карнегі в 1924 році складала приблизно 14 881 500 учасників, а в 1934 році – досягла 22 311 000 осіб (ALADIN).

Особливу роль у розвитку освіти дорослих у країнах Північної Америки відігравали бібліотеки. Так, у 1924 – 1926 роках Американська бібліотечна асоціація створює Комісію, а потім Ради бібліотек, які просвіту дорослих розглядали як важливу функцію бібліотеки. Це сприяло активізації роботи з різними групами читачів – робочими, студентами, іммігрантами та ін., запровадженню проекту «Цілеспрямоване читання», розвитку соціального партнерства, зокрема, з Асоціацією освіти дорослих США (Milana, McVain, 2014). У 1947 році професор Чиказького університету Роберт Хатчінс започаткував «Велику книжкову програму», основою якої було розширення доступу до літератури широкому колу читачів; включення освіти дорослих до Національної концепції бібліотечного обслуговування (1950); створення відділення з обслуговування дорослих у Національній бібліотечній асоціації (1957); випуск «Інформаційного бюлетеня», у якому особлива увага приділялася культурним потребам дорослих, розширенню їх світогляду.

У 1943 році було створено Американське товариство навчання та розвитку (American Society for Training & Development), яке орієнтувалося на втілення у життя ідей неперервної освіти з акцентом на самовдосконаленні людини впродовж життя. Її учасникам пропонувалися різноманітні програми неформальної освіти дорослих, проводилися виїзні лекції, сесії, дискусії (Awe, 2008).

З метою підтримки наукових досліджень у 1950 році створюється Національний науковий фонд і приймається відповідний акт про його діяльність. Фонд підтримує дослідження та освітні проекти, зокрема, й в освіті дорослих. Цікаві дослідження

проводяться щодо розробки підходів до навчання дорослих, зокрема, навчання у групах (Milana, McBain, 2014).

Асоціація освіти дорослих США разом із Фондом освіти дорослих і Національною асоціацією вечірніх коледжів підтримали відкриття Центру ліберальної освіти дорослих (Center for the Study of Liberal Education for Adults (CSLEA)), діяльність якого була спрямована на підвищення ефективності ліберальної освіти дорослих; проведення науково-експериментальних досліджень щодо організації і методичного забезпечення освіти дорослих у вечірніх коледжах, на заочних курсах, в університеті; розвитку міжнародної освіти дорослих; організації міжнародних конференцій, зокрема, Міжнародного Конгресу з університетської освіти дорослих (Hoiberg, 1968).

У цей історичний період продовжується створення нових асоціацій, які опікуються проблемами освіти дорослих. Так, у 1958 році з'являється Американська асоціація пенсіонерів (American Retirement Association (ARA)), яка була піонером у розробці освітніх програм для осіб третього віку (Milana, McBain, 2014).

Проте «парасольковою» організацією стала у 1982 році Американська асоціація освіти дорослих та неперервної освіти (American Association for Adult and Continuing Education (AAACE)), створена завдяки об'єднанню Асоціації освіти дорослих США (AEA) та Національної асоціації державної освіти і неперервної освіти дорослих (National Association for Public and Continuing Adult Education (NAPCAE)). У 2000 році Комісія з питань базової освіти дорослих вийшла з AAACE і була створена Асоціація базової освіти дорослих (Adult Basic Education Association (ABEA)).

Метою діяльності Американської асоціації освіти дорослих та неперервної освіти є створення умов для розвитку та поширення освіти дорослих, об'єднання андрагогів, сприяння розвитку теорії і практики освіти дорослих, здійснення досліджень, розробка стандартів у підготовці андрагогів, просування ініціатив у галузі освітньої політики.

Вартим уваги є створення у 1991 році Національного центру грамотності дорослих у Пенсільванському університеті, який координує діяльність освітніх інституцій із неформальної освіти

дорослих і забезпечує діяльність університетів щодо поширення знань серед населення регіону.

У 2003 році проведено засідання Комісії з освіти трудових ресурсів на тему «Шляхи покращення освіти дорослих у ХХІ столітті», на якому розглядалися питання функціональної грамотності дорослих, особливо залучення їх до вивчення англійської мови; необхідності розширення мережі освітніх інституцій; застосування нових інформаційних технологій; важливості гнучкості та варіативності в організації освіти дорослих; взаємозв'язку грамотності й розвитку трудових ресурсів; створення умов для самовдосконалення дорослої людини; фінансування освіти дорослих тощо (Wilson, 2009).

Зауважимо, що в 2004 році у США була створена Комісія з питань майбутньої освіти, яка мала відповісти на запитання: «Яку освіту потребують Сполучені Штати Америки у ХХІ столітті?»; а в 2007 році Всесвітня Федерація асоціацій за сприяння ООН затвердила Проект тисячоліття «Стан майбутнього», у яких освіта дорослих розглядалася як важливий складник загальної системи освіти, що сприяє стійкому розвитку суспільства та є визначальним фактором виходу з економічної кризи (Glenn, Gordon, Florescu, 2008).

Аналізуючи функціонування національних асоціацій у Канаді, слід звернути увагу на той факт, що в середині 30-х років стало зрозуміло, що без координації діяльності, постійного зв'язку між університетами та іншими організаціями освіта дорослих не отримає належного розвитку, тому в 1935 році було створено Асоціацію освіти дорослих Канади (Canadian Association for Adult Education (CAAE)). Хоча Асоціація освіти дорослих Канади створювалася представниками університетів та урядом як інформаційний центр у галузі освіти дорослих для андрагогів-практиків і навчальних закладів, але після II Світової війни Асоціація трансформувалася в організацію з координації освітніх проектів та інноваційних методик в освіті дорослих (Nesbit, Brigham, Taber & Gibb, 2013).

У 1950-х роках до справи організації освіти дорослих у Канаді активно підключилися радіотрансляційні компанії, а також телевізійні станції і новостворена Національна рада

кінематографістів. Цей крок давав можливість значно розширити аудиторію дорослих учнів, хоча новітні засоби, якими почали користувалися викладачі університетів, були лише допоміжними.

Наші розвідки переконують, що в Канаді суттєвий вплив на розвиток освіти дорослих поряд із Канадською асоціацією освіти дорослих мали ще три національні асоціації: Canadian Institution for Adult Education (ICEA, 1952), який, здебільшого, обслуговує франкомовне населення; Канадська асоціація неперервної університетської освіти (Canadian Association for University Continuing Education (CAUCE, 1954); Канадська асоціація з досліджень освіти дорослих (Canadian Association for the Study of Adult Education (CASAE, 1981). Усі асоціації є членами Коаліції організацій в освіті дорослих (Coalition of Adult education Organization (CAEO, 1969)), що сприяє об'єднанню зусиль щодо вирішення проблем освіти дорослих (Fenwick, Nesbit, & Spencer, 2006).

Значний вплив на розширення міжнародної співпраці та інтеграції у галузі освіти дорослих має Міжнародна рада з освіти дорослих (International Council adult education (ICAE, 1973)), штаб-квартира якої знаходиться в Торонто. Кожні 5-6 років під її егідою проводиться Всесвітня асамблея освіти дорослих, на якій приймаються стратегічні плани розвитку освіти дорослих. Так, у 2007 році були визначені важливі напрями розвитку освіти дорослих у світі, які скеровують діяльність освітніх інституцій США і Канади: освіта для Віл-інфікованих, екологічна освіта дорослих, активна участь дорослих у демократизації й розбудові громадянського суспільства, міграція і культурні традиції, грамотність, освіта для економіки, мир і права людини, освіта дорослих і мобільність, організація навчання дорослих, фінансування освіти дорослих, гендерність, бідність. На останній Всесвітній асамблеї освіти дорослих (Монреаль, 2015), що проходила за темою «Освіта дорослих для створення світу, до якого ми прагнемо», була прийнята підсумкова декларація, у якій наголошувалося на необхідності й важливості розвитку освіти дорослих задля миру, розбудови громадянського суспільства, гарантування прав дорослої людини (ICAE, 2015).

Із кінця 1940-х років проблемами освіти дорослих на міжнародному рівні опікується ЮНЕСКО. Кожні 12 років проводяться

міжнародні конференції ЮНЕСКО з освіти дорослих (CONFITEA). Перша конференція відбулася в данському місті Ельсінор у 1949 році, наступні конференції проводилися в Канаді (Монреаль, 1960), Японії (Токіо, 1972), Франції (Париж, 1985), Німеччині (Мюнхен, 1997), Бразилії (Белен, 2009). Слід зауважити, що VI Всесвітня конференція з освіти дорослих (CONFITEA, 2009) стала переломною на шляху до визнання потенціалу освіти дорослих у рамках навчання впродовж життя. У заключній доповіді конференції було зацентровано на важливості забезпечення якості освіти дорослих і вказано на три головні сфери діяльності в цьому напрямку: проведення міждисциплінарних досліджень, професійна підготовка та постійне підвищення кваліфікації викладачів для дорослих, моніторинг та оцінка результатів навчання (UNESCO, 2009).

Отже, національні організації освіти дорослих у США і Канаді є активними учасниками формування стратегії розвитку освіти дорослих у країнах на основі узгодження та гармонізації міжнародного досвіду, є інструментом інтеграції систем освіти дорослих зазначених країн до міжнародної спільноти.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави зробити такі висновки: у США і Канаді існує велика кількість різних організацій, які опікуються проблемами освіти дорослих; «парасольковою» організацією в США є Американська асоціація освіти дорослих і неперервної освіти, а в Канаді – Канадська асоціація з досліджень освіти дорослих, які беруть активну участь у розробці законодавчого, організаційного, змістового забезпечення системи освіти дорослих; суттєвий вплив на розвиток освіти дорослих у США і Канаді мають міжнародні організації, зокрема ЮНЕСКО та Міжнародна рада з освіти дорослих, які визначають тенденції та пріоритети розвитку освіти дорослих на міжнародному рівні, виконують функції інтеграції та координації; особливе значення мають рішення та висновки міжнародних конференцій ЮНЕСКО з освіти дорослих (CONFITEA), які слугують орієнтиром у розробці національних стратегій розвитку освіти дорослих.

Проведене дослідження не вичерпує зазначену проблему. До перспективних напрямів подальших наукових розвідок відносимо аналіз діяльності європейських організацій, які опікуються проблемами освіти дорослих, зокрема, вивчення

особливостей діяльності Європейської асоціації освіти дорослих та визначення її впливу на формування освітньої політики в галузі освіти дорослих у європейському освітньому просторі.

Список використаної літератури

- ALADIN: Adult learning documentation and information network. Retrieved from <http://www.unesco.org/education/aladin>.
- American Association for Adult and Continuing Education (AAACE) Retrieved from <https://www.aaace.org/>
- Awe, S.C. (2008) American Society for Training and Development (ASTD) Journal of Business & Finance Librarianship 5 (1), 61-65
- Canadian Association for the Study of Adult Education (CASAE) Retrieved from <https://www.casae-aceea.ca/?q=about>
- Fenwick, T., Nesbit, T., & Spencer, B. (2006). *Contexts of adult education: Canadian perspectives*, Toronto: Thompson Educational Publishing, Inc.
- Glenn, J. C., Gordon, T. J., Florescu, E. (2008) *State of the Future* (The Millennium Project) Washington: The Millennium Project
- Hoiberg, O.G. (1968) *Center for the Study of Liberal Education for Adults. The College and Its Community—A Conference on Purpose and Direction in the Education of Adults*. Occasional Papers, No. 16. Boston: Boston University, C.S.L.E.A.
- ICAE (2015). Declaration IX WORLD ASSEMBLY. Montreal Retrieved from http://icae.global/en/wp-content/uploads/2017/05/icae_declaration_Montreal.pdf
- International Council for Adult Education (ICAE) <http://icae.global/en/about/history-of-icae/>
- Milana, M., McBain, L. (2014) Adult education in the United States of America: A critical examination of national policy (1998- examination of national policy (1998-2014) *Encyclopaedia XVIII* (40), 34-52
- Milana, M, Nesbit, T. (2015) *Global Perspectives on Adult Education and Learning Policy* . N.Y: Palgrave Macmillan
- Nesbit, T., Brigham, S.M., Taber, N., & Gibb, T. (2013). *Building on critical traditions: Adult education and learning in Canada*. Toronto: Thompson Pub.
- Ogienko, O., Terenko, O. (2018). Non-formal adult education: challenges and prospects in 21st century. *Rocznik naukowy: Technika-Informatyka-Edukacja: Theoretical and practical problems of informatics and information education*. 2(24), 169-175
- UNESCO (2009). CONFINTEA VI: *Living and learning for a viable future: the power of adult learning*. Final report. – Belem - Brasilia: UNESCO
- Wilson, A.L. (2009). Adult education in the United States as a subject of policy and politics. *Bildung und Erziehung*, 62(4), 451- 461.

Olena Terenko

ROLE OF INTERNATIONAL AND NATIONAL ORGANIZATIONS IN FORMATION OF STRATEGY OF ADULT EDUCATION DEVELOPMENT IN COUNTRIES OF NORTHERN AMERICA

The article deals with Canadian and American associations that influence the development of adult education in the United States of America and Canada. It is found out that the Association of Adult Education works in the United States of America and Canada. The United States of America has the full spectrum of associations that influence positively on adult education development. Comparative analysis provides us an opportunity to state the following. American Association of Adult Education, American Librarian Association, American Community of Study and Development, National Scientific Fund, National Educational Association, American Association of Adult Education, Adult Education Fund, Center of Liberal Adult

Education, Association of Pensioners, National Association of Folk and Continuing Education influence considerably on adult education development in the United States of America.

Association of Adult Education of Canada, Canadian Association for University and Continuing Education, Canadian Association for the Study of Adult Education, the International Council for Adult Education, National Film Board, Canadian Association of Directors of Extension University Education and Summer Schools provide adult education development in Canada.

It was proved that “umbrella” organization in the USA is American Association of Adult and Continuous Education, and in Canada – Canadian Association for Adult Education Research, which take an active part in the development of legislative, organizational, financial provision of adult education system.

It is shown that international organizations, in particular, UNESCO and the International Council on Adult Education, have a great influence on adult education development in the USA and Canada. These organizations emphasize the importance of adult education quality and the necessity to conduct international research in this field, professional training, and constant improvement of qualification of teachers of adults, monitoring and evaluation of educational results, determine trends and priorities of development, serve as an indicator in developing national strategies of adult education development.

Keywords: *the United States of America, Canada, adult education, National Association of Adult Education, the International Council on Adult Education, UNESCO.*

Одержано 27.11.2018 р.

УДК [3737.014.6:005.6:-047.36(378.4)]
DOI: 10.33989/2226-4051.2019.19.169764

Олександр Кучерявий, м. Київ

БАЗОВІ ІНДИКАТОРИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Базові індикатори моніторингу якості освіти в педагогічному університеті розкриваються в статті в системі поняттєво-категоріального апарату теорії моніторингу якості національної педагогічної освіти. Визначаються її основні родові й базові категорії, а також похідні від базових. При висвітленні родових категорій особлива увага приділяється феномену якості педагогічної освіти та його складникам. Індикатори моніторингу подаються як провідні базові категорії відповідної теорії, показники-сигналізатори наявності певних складників якості професійно-